

Avsedd för

Projektet BAS - Beroende, Arbetsmarknad och Samverkan

Dokumenttyp

Utvärderingsrapport

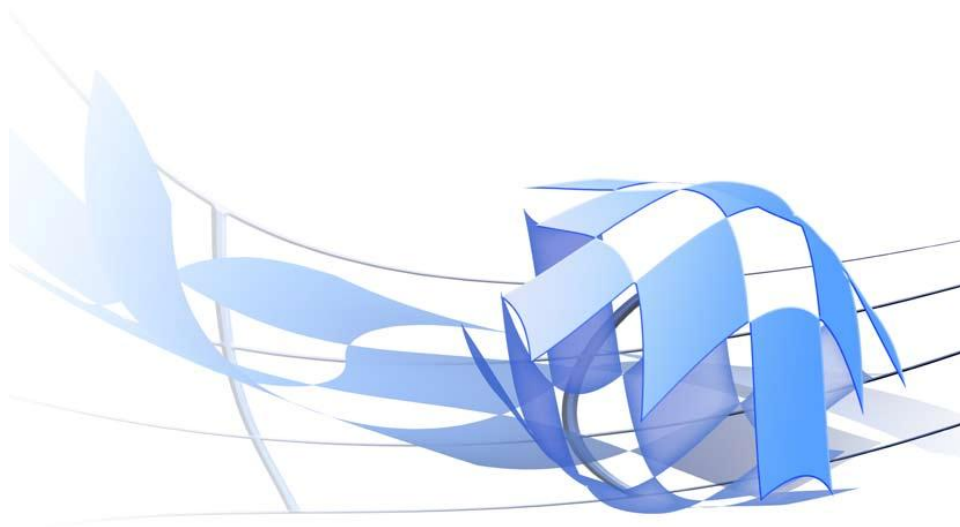
Datum

December 2017

PROJEKTET BAS – BEROENDE, ARBETSMARKNAD OCH SAMVERKAN

**ETT PROJEKT FINANSIERAT AV TRELLEBORGS KOMMUNS SOCIALA
INVESTERINGSFOND**

SLUTUTVÄRDERINGSRAPPORT

UTVÄRDERING AV BAS – BEROENDE, ARBETSMARKNAD OCH SAMVERKAN

Datum: **2017-12-19**
Utfört av: **Stefan Hansson**

Skaneus Support AB
Södra Klockspelsvägen 10 B
SE-217 74 Malmö
T +46 (0) 708 18 00 69
www.skaneus.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Sammanfattning av resultat och rekommendationer	4
2	Inledning	5
2.1	Om utvärderingens genomförande	5
2.2	Utvärdering genom förändringsteori	5
2.3	Centrala utvärderingsfrågor	6
2.4	Datainsamlingsmetoder	6
2.5	Rapportens disposition	7
3	Om projektet BAS – Beroende, Arbetsmarknad och Samverkan	8
3.1	Trelleborgs kommuns sociala investeringsfond	8
3.2	BAS bakgrund och organisation	8
3.3	Mål, målgrupper, insatser och arbetssätt	9
4	Projektet BAS i verkligheten	11
4.1	Samsyn om behovet av arbetsmarknadsinsatser för personer med missbruksproblematik	11
4.2	Engagerad projektledning, ändamålsenligt sammansatt styrgrupp men behov av en fortsatt myndighetsövergripande ledningsstruktur	12
4.3	Insatser i relation till resultat på deltagarnivå	14
4.3.1	En kombination av en arbetsförberedande träningsmodell och en sysselsättningsfrämjande insats	14
4.3.2	BAS har skapat ett mervärde i arbetet med målgruppen med missbruksproblematik	15
4.4	Finns en modell att implementera resultat i ordinarie verksamhet men krävs ett fortsatt utvecklingsarbete	18
4.5	Uppföljning av effekter på samhällets kostnader	19
5	Projektets styrkor och svagheter	21
5.1	BAS utifrån förändringsteori	22
5.2	Rekommendationer inför implementering i ordinarie verksamhet	23
	Bilaga	24

1. SAMMANFATTNING AV RESULTAT OCH REKOMMENDATIONER

Skaneus Support har på uppdrag av Arbetsmarknadsförvaltningen i Trelleborgs kommun genomfört en utvärdering av projektet BAS - Beroende, Arbetsmarknad och Samverkan. Denna utvärderingsrapport utgör slututvärderingsrapporten och riktar sig i första hand till projektägare och styrgrupp men även till andra företrädare i Trelleborgs kommun med intresse av resultaten av de projekt som finansieras av Trelleborgs kommuns sociala investeringsfond.

Utvärderingen som helhet har tagit sin utgångspunkt i fyra utvärderingskriterier - eller frågeområden om man så vill - som belyst olika perspektiv på projektet och som har använts för att strukturera och säkra bredden i utvärderingen. Bilden nedan illustrerar utvärderingens huvudsakliga resultat och rekommendationer.

RESULTAT:

Projektet har skapat ett mervärde i relation till ordinarie arbetsmarknadsinsatser för personer med missbruksproblem genom att det underlättat ett samarbete över förvaltnings- och myndighetsgränser.

Projektet har bidragit till att synliggöra metoder som kan göra individens övergångsperiod från aktiv behandling till aktiv arbetsmarknadsplanering mer effektiv. Det handlar om:

- Tillräckliga resurser för att stödja individen i en "övergång".
- Deltagarna har fått stöd av en och samma person.
- Individanpassat förhållningssätt.
- Resultat från behandling har kopplats ihop med en arbetsplatsförlagd arbetsmarknadsplanering.
- Stöd som svarar mot mångskiftande behov.

BAS har bidragit till förutsättningar att arbeta på ett mer individanpassat och resursintensivt förhållningssätt med målgruppen med mål att deltagarna ska få ta del av arbetsplatsförlagda insatser som ska överensstämma med egna behov och önskemål.

Projektet har kompenserat deltagare med dålig förankring på arbetsmarknaden och brist på personliga nätverk med kontakter med arbetsgivare via arbetsplatsförlagda insatser.

Arbetsförmedlingens organisation i sin helhet, och ansvariga chefer på myndigheten, har bedömt att projektet inte varit prioriterat med hänsyn till myndighetens grunduppdrag.

Arbetsmarknadsförvaltningen har lyft in målgruppen i organisationens verksamhetsplanering och det har påbörjats ett arbete att anpassa ordinarie insatser utifrån de framgångsfaktorer som identifierats i BAS.

Kan bli svårt att implementera samtliga insatser och metoder eftersom BAS visat att det krävs extra resurser under individens övergångsperiod från aktiv behandling till aktiv arbetsmarknadsplanering som sannolikt inte finns inom ramen för ordinarie verksamhet.

REKOMMENDATIONER FÖR IMPLEMENTERING:

Skapa formaliserade rutiner för "överlämning", överenskomna tidpunkter för överlämning samt riktlinjer för vilken handläggare i respektive organisation som ansvarar för processen.

Säkerställa att den enskilde får stöd av en och samma person/ arbetsmarknadssekreterare.

Göra den enskildes kontakter med arbetsmarknadsförvaltningen såväl lättillgängliga som tillräckligt frekventa.

Skapa resurser och utrymme för den enskilda arbetssekreteraren att kunna sätta sig in i den enskildes specifika behov.

Skapa rutiner och policys för om, och i så fall hur, personalen ska ta förnyad kontakt/"ligga på" om den enskilde inte dyker upp på möten.

Säkerställa att insatserna bygger på en bred verktygslåda av metoder som svarar mot de mångskiftande behov som finns bland deltagarna.

Garantera täta uppföljningar av praktikplatserna.

Möjliggöra en fortsatt samverkan med Arbetsförmedlingen i individrelaterade ärenden.

Möjliggöra en fortsatt samverkan med boendestödarna för att säkerställa att det finns tillräckligt med resurser och stöd runt den enskilde.

2. INLEDNING

Skaneus Support har på uppdrag av Arbetsmarknadsförvaltningen i Trelleborgs kommun genomfört en utvärdering av projektet BAS - Beroende, Arbetsmarknad och Samverkan (i rapporten benämnt BAS). Projektet har finansierats av Trelleborg kommuns sociala investeringsfond. Denna rapport utgör den femte och avslutande utvärderingsrapporten under projektperioden.

BAS har genomförts i samverkan mellan Arbetsmarknadsförvaltningens delprocess Insats och Socialförvaltningens beroende- och vuxenenhet i Trelleborgs kommun. Syftet har varit att arbetslösa trelleborgare med beroendeproblematik ska kunna ta del av en skraddarsydd service för att leda till självförsörjning genom arbete och en varaktig nykterhet och drogfrihet. Den förväntade effekten har varit att ett samarbete mellan förvaltningarna ska kunna ha lett till nya metoder och samverkansformer kring hur fler arbetslösa trelleborgare med beroendeproblematik ska komma ut i arbete och därmed kunna bryta det utanförskap som beroendeproblematik innebär.

2.1 Om utvärderingens genomförande

Skaneus Supports utvärdering av BAS har omfattat:

- **En formativ utvärdering** (lärande utvärdering) som inneburit att systematiskt följa och dokumentera BAS, dess genomförande samt att studera förutsättningarna för att de uppställda målen och effekterna ska nås. Värde av denna typ av utvärdering ligger i att den kunnat synliggöra varför BAS lyckas bra eller mindre bra, det vill säga analysera hur och varför målen och effekterna har nåtts eller inte.
- **En summativ utvärdering** i form av en resultat- och effektutvärdering för att kunna uttala sig om ett samlat värde av projektet i relation till mål, resultat/indikatorer och effekter.

De två utvärderingsformerna har använts och överlappat varandra eftersom syftet har varit att utvärderingen både ska kunna användas som en strategisk metod för att stödja och ge kunskap för att förändra BAS projektgenomförande, utgöra en löpande och integrerad del av utvecklingsarbetet och att bedöma om insatserna i BAS lett till att projektet uppnått förväntade mål, resultat och långsiktiga effekter.

Den samlade utvärderingen av projektet BAS har följaktligen syftat till att undersöka såväl projektets processer som resultat och effekter. Tidigare nulägesanalyser och delutvärderingar har haft en lärande ambition genom att löpande återkoppling av utvärderingens resultat har skett i nära dialog med projektet.

Ett ytterligare syfte med utvärderingen har varit att sätta in BAS i ett bredare sammanhang och klargöra hur projektet hänger ihop med den sociala investeringsfondens långsiktiga effektmål som grund för att kunna bidra till förståelse för om och varför projekt har lett till önskade effekter och ett förebyggande arbete för de riskgrupper fonden ytterst riktar sig till.

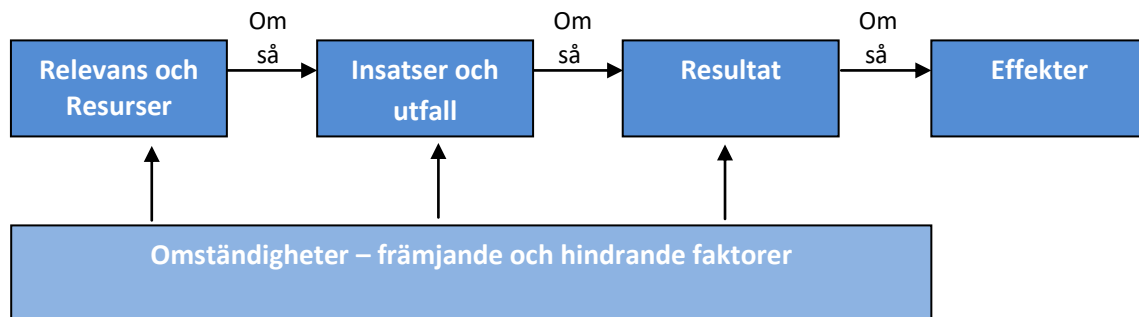
2.2 Utvärdering genom förändringsteori

Lärande utvärdering innebär att utvärderingen löpande under hela projektiden genomfört utvärderande insatser och återkopplat resultat, observationer och reflektioner till projektets parter. Detta har gjorts för att bidra till ett gemensamt lärande som underlag för utveckling av projektet.

Förändringsteori har använts som ett hjälpmedel i analysen för att få kunskap om projektets process. Den har hjälpt till i förståelsen av hur resultat uppkommer och illustrerat hur projektet BAS är tänkt att

fungera genom att åskådliggöra de orsaksmekanismer som gör att verksamheten kan antas leda till resultat.

Utvärderingen har, enligt nedanstående modell, arbetat med att synliggöra och analysera relationerna mellan projektets olika delar: relevans, resurser, insatser, metoder och processer, resultat, förväntade effekter samt främjande och hindrande faktorer.

Förändringsteori som ligger som underlag för analysen av projektet BAS.

Eftersom förändringsteori utgör ett användbart analysverktyg vid lärande utvärderingar har tanken varit att undersöka på vilket sätt BAS planerat för att kombinera resurser, insatser/utfall och resultat för att uppnå långsiktiga effekter och värdera hur detta i praktiken kunnat realiseras i projektet.

2.3 Centrala utvärderingsfrågor

I utvärderingen i stort av projektet BAS har Skaneus Support utgått från ett antal på förhand bestämda frågeområden, vilka är generiska perspektiv som används i utvärderingar som baseras på förändringsteori för att strukturera och säkra bredden i en studie:

- **Relevans** - Har syfte och mål för BAS varit relevanta för projektets medverkande parter?
- **Resurser** – Har projektets resurser, både finansiella och personella, anpassats för satsningen? Hur har projektet varit uppbyggt när det gäller frågor om organisation, ägarskap och förankring?
- **Insatser** – Har insatser genomförts i en volym och inriktning som kunnat bidra till mål och effekter?
- **Resultat/måluppfyllelse** - I vilken utsträckning har och resultat och mål uppnåtts?
- **Hållbarhet/effekter** - Hur ser förutsättningarna ut för projektets effekter att kvarstå i ett längre tidsperspektiv?

2.4 Datainsamlingsmetoder

I utvärderingen har Skaneus Support använt triangulering för att besvara de utvärderingsfrågor som ställts upp. Detta innebär att den samlade analysen bygger på flera olika datainsamlingstekniker:

- Dialoginriktade intervjuer med projektassistent och företrädare för parterna.

- Utvärderingsmöten med projektets styrgrupp för att informera om och ha en dialog kring de resultat som framkommit i utvärderingen.
- En enkätundersökning för projektets deltagare (bilaga 1).
- Individuella intervjuer med ett större antal av projektdeltagarna.
- Analys av skriftligt material (styrgruppsanteckningar, årsrapporter, internt material etc).

Valet av utvärderingsinsatser innebär att vi har kunnat stärka utvärderingens tillförlitlighet genom att låta flera olika kunskapskällor och datainsamlingsmetoder ligga som grund för analysen. Gemensamt för ovanstående utvärderingsinsatser och metoder är att de både bidragit till att få fram kunskap och ligga som grund gemensam analys och reflexivt lärande hos parterna.

2.5 Rapportens disposition

I detta inledande kapitel har vi beskrivit syftet med utvärderingen av BAS. I kapitel 3 redovisas projektet BAS utifrån den ansökan om medel från Trelleborgs kommuns sociala investeringsfond som projektet baseras på. Därefter redogörs och analyseras, i kapitel 4, projektets insatser i relation till projektets mål och förväntade effekter. Avslutningsvis, i kapitel 5, redovisas projektets styrkor och svagheter och faktorer som på något sätt utgjort hinder i förändringsprocessen av projektet BAS.

Projektets parter har haft möjligheter att korrigera sakuppgifter i en tidigare version av utvärderingsrapporten. Skaneus Support ansvarar dock själv för innehållet och vad som tagits med och vad som utlämnats.

3. OM PROJEKTET BAS – BEROENDE, ARBETSMARKNAD OCH SAMVERKAN

I detta kapitel ges inledningsvis en beskrivning av BAS och bakgrunden till projektet. Därefter följer en redovisning av Skaneus Supports förståelse för projektets insatser och arbetssätt samt vad man velat uppnå genom projektet.

3.1 Trelleborg kommuns sociala investeringsfond

Projektet BAS har finansierats av Trelleborgs kommuns sociala investeringsfond.

Med början under 2010 har ett flertal kommuner och några landsting och regioner i landet skapat sociala investeringsfonder. Syftet med dessa är delvis olika men ett gemensamt är att de är tänkt att utgöra ett verktyg för att hantera några av de stora utmaningar som kommunerna och landstingen/regionerna står inför.

Syftet med Trelleborgs kommuns sociala investeringsfond är att minska kostnadsutvecklingen i kommunens verksamheter och att hitta nya metoder och arbetssätt som leder till önskvärda och dokumenterade effekter för att sänka kostnaderna i framtiden. Fonden riktar sig till ett antal vad man benämner som riskgrupper för vilka de finansierade projekten ska bidra till ett förebyggande arbete för att spara pengar i framtiden. Det handlar bl a om insatser för att förebygga arbetslöshet och minska utanförskap för personer med missbruksproblematik.

Medel avsätts för projekt som inte ingår i nämndernas budgetramar och man prioriterar tvärssektoriella ansökningar med två eller fler förvaltningar/nämnder och projektgrupper som representeras av flera förvaltningar.

Av ansökningarna ska det bl a framgå hur och när vilken verksamhet investeringen minskar kommunens kostnader och hur projekt kan övergå till ordinarie verksamhet. När projektet är genomfört ska medel återföras till investeringsfonden genom att de aktuella nämndernas budgetramar minskas. Beloppet ska motsvara den summa som enligt projektbeskrivningen förväntas bli den årliga besparingen när insatsen är genomförd.

3.2 BAS bakgrund och organisation

Bakgrunden till projektet BAS, som genomförts under perioden 2015-01-01 – 2017-12-31, är enligt projektansökan att individer med nyligen avslutat missbruk anses vara en svår målgrupp att få ut på arbetsmarknaden och dessutom inte en högprioriterad målgrupp inom reguljär arbetsmarknadsverksamhet. Det bedöms därför, enligt ansökan, föreligga ett behov av riktade insatser mot målgruppen.

Målgruppen arbetslösa med beroendeproblematik är en grupp som traditionellt inte prioriteras i andra fall än med beroendebehandling. Resultat från behandling kan dock, enligt ansökan, stärkas om de integreras med en fokuserad arbetsplatsförlagd arbetsmarknadsplanering. Dessutom bidrar denna typ av insatser till att en grupp som traditionellt befinner sig i ett starkt utanförskap ges ytterligare möjligheter att komma in i samhället via en etablering på arbetsmarknaden.

Projektet BAS ska enligt ansökan bygga på att Arbetsmarknadsförvaltningens delprocess Insats och Socialförvaltningens beroende- och vuxenenheter i Trelleborgs kommun ska utveckla samarbetet och koordinationen kring de personer inom målgruppen som är aktuella inom båda organisationerna.

Projektet ska omfatta en organisationsövergripande styrgrupp, med företrädare för de båda förvaltningarna, samt en representant för Arbetsförmedlingen i Trelleborg. Arbetsmarknadsförvaltningen ska i insatsen stå för en arbetsmarknadssekreterare som endast ska arbeta med insatser kopplade till projektet och Socialförvaltningen ska bidra med del av tjänst för en socialekreterare som ska samordna projektinsatserna inom enheten.

3.3 Mål, målgrupper, insatser och arbetssätt

Metodiken för BAS, som bygger på ett likartat projekt med samma målgrupp och samverkansparter som genomfördes 2014/2015, ska enligt ansökan baseras på metoden "Supported Employment" som innebär att stödja och vägleda individen att mobilisera och samordna sina egna resurser i syfte att erövra de färdigheter personen har behov av i arbetslivet.

Genom samverkan mellan kommunens enheter för beroendebehandling och arbetsmarknadsplanering, i tätt samarbete med Arbetsförmedlingen, ska individens övergångsperiod från aktiv behandling till aktiv arbetsmarknadsplanering göras mer effektiv. Arbetsförmedlingen bedöms vara en viktig part i denna samverkan då myndighetens olika anställningssubventioner antas vara nödvändiga för att en individ ska få och behålla ett arbete.

Insatserna ska inledas med arbetsmarknadsinformation och individuella kartläggningssamtal och efter introduktionsperioden ska individen gå in i en individuellt skräddarsydd praktik/ arbetsträning. Genom praktik ska deltagaren få förankring på arbetsmarknaden, en meningsfull aktivitet och en chans att pröva och utveckla sina förutsättningar att sköta ett arbete. Praktiken ska fortlöpande följas upp av arbetsmarknadssekreterare och längden på praktikperioden ska vara individanpassad. Arbetsmarknadsförvaltningen beräknar i ansökan att typen av praktikplatser kommer att ha en stor bredd, allt från arbetsträning till praktik inför anställning.

Redan under praktikperioden ska berörda parter inom projektet arbeta med att upprätta en planering som ska kunna träda i kraft direkt efter praktikperiodens slut. Planeringen ska bygga på individuella behov utifrån slutsatser dragna under innevarande praktikperiod. Olika alternativ kan vara ytterligare praktik, deltagande i någon av Arbetsförmedlingens insatser eller ingång i reguljära studier. Gemensam uppföljning ska ske hos samverkande myndigheter så att planeringen blir väl förankrad hos individens primära myndighetskontakter. Avslutningsperioden i projektet, det vill säga övergången till reguljär verksamhet, beräknas vara en månad.

Under hela projektets gång ska de operativa representanterna för projektet träffas regelbundet för gemensamma ärendegenomgångar i syfte att säkerställa korrekt överföring av information. Vid behov ska deltagare även medverka vid flerpartssamtal.

Projektets **målgrupper** är:

- nyckelaktörer inom de två medverkande förvaltningarna och i förlängningen organisationerna i sig samt
- arbetslösa trelleborgare, inskrivna på Socialförvaltningens beroende- och vuxenenhet samt Arbetsmarknadsförvaltningen, som antas kunna klara av ett anpassat arbete.

De **mätbara målen** med BAS är:

- Att projektet ska omfatta 10 deltagarplatser årligen.

- Att 75 procent av deltagarna ska ha genomfört en praktik.
- Att 25 procent av deltagarna ska ha gått ut i arbete eller reguljär utbildning efter genomfört deltagande.
- Att 75 procent av de deltagare som inte avslutas till arbete eller utbildning vid projektslut ska ha en aktiv planering med Arbetsförmedlingen.

Ett ytterligare mål för projektet är att det efter genomfört projekt ska finnas en utarbetad metod för kommunal samverkan kring gemensamma ärenden med beroendeproblematik. Vidare ska projektets samverkanspartners arbeta för att få ett samlat grepp kring deltagares aktuella situation för att möjliggöra riktade insatser som till exempel skuldsanering/budgetrådgivning och kontakt med vården gällande olika typer av utredningar.

Skaneus Support uppfattar att projektets delmål på kort sikt, det vill säga ovanstående mätbara mål/delmål som ska uppnås inom ramen för projektet, tar fasta på utveckling som på sikt ska leda till att de långsiktiga visionerna förverkligas tillsammans med de **förväntade långsiktiga effekterna**.

De sistnämnda är att projektet ska kunna skapa en modell för samverkan mellan arbetsmarknads- och socialnämndernas verksamheter, en modell som framöver ska kunna rymmas inom reguljär verksamhet och att under projektets gång identifiera ytterligare gemensamma utmaningar och hinder som i sig ska ge öppningar för vidare samarbete.

Skaneus Support bedömer att de långsiktiga förväntade effekterna delvis ligger utanför projektets ramar i den meningen att projektet BAS inte har tagit på sig att uppnå det inom projektets tidsramar utan att arbetet och utvecklingsprocesserna fortsätter efter avslutat projekt.

4. PROJEKTET BAS I VERKLIGHETEN

Detta kapitel innehåller en redovisning och analys av BAS insatser i relation till förväntade mål och effekter. Kapitlet inleds med en diskussion om relevansen i de grundläggande antaganden och utgångspunkter som legat bakom projektet samt de faktorer i BAS som hänger samman med projektets resurser.

4.1 Samsyn om behovet av arbetsmarknadsinsatser för individer med missbruksproblematik

I Arbetsmarknads- och Socialförvaltningens ansökan om medel från Trelleborgs kommunala sociala investeringsfond understryks att individer med ett nyligen avslutat missbruk utgör en svår målgrupp att få ut på arbetsmarknaden samtidigt som gruppen inte är prioriterad inom de reguljära arbetsmarknadsinsatserna - målgruppen arbetslösa med beroendeproblematik är en grupp som enligt ansökan traditionellt inte prioriteras i andra fall än med beroendebehandling och därför bedöms det finnas ett behov av riktade arbetsmarknadsinsatser för målgruppen.

Ett flertal studier visar, i linje med slutsatserna i ansökan till kommunens sociala investeringsfond, att det generellt är svårt för personer med en historia av missbruksproblematik att (åter)integreras till arbetsmarknaden. Jobbalternativen är färre och man upplever ofta förutfattade meningar från samhället i stort och från arbetsgivarna. Dessutom har många i målgruppen både brist på utbildning och arbetslivserfarenhet.

Den bild som framträdde under projektets inledning var att det i styrgruppen inför projektstart fanns en relativt bred uppslutning bakom projektet och dess idé och att de ansvariga överlag ansåg att BAS utgjorde en viktig och relevant insats för verksamheterna.

Enhetschefen för beroende- och vuxenheten på Socialförvaltningen i Trelleborgs kommun underströk, i linje med ansökan, att det inte finns några samlade och riktade arbetsmarknadsinsatser för personer med missbruksproblem, att gruppen traditionellt inte prioriteras i andra fall än med beroendebehandling och att BAS därför utgör ett väldigt viktigt projekt:

”Det finns inga samlade arbetsmarknadsinsatser för personer med missbruksproblematik så BAS är ett viktigt projekt för gruppens möjligheter på arbetsmarknaden”.

Enhetschefen på Arbetsmarknadsförvaltningen delprocess Insats poängterade i likhet under BAS inledningsskede att projektet synliggör målgruppen och att den riktade satsning och den samverkan mellan Arbetsmarknadsförvaltningen och Socialförvaltningen som projektet byggt på inte hade kunnat komma till stånd inom ramen för ordinarie verksamhet:

”Det har tidigare funnits en viss samverkan mellan förvaltningarna när det gäller personer med missbruksproblem men gruppen har inte varit inne på arbetsmarknadsenheten i samma utsträckning så BAS synliggör målgruppen på ett helt annat sätt”.

Den bild som framträtt under utvärderingen av BAS är följaktligen att det i styrgruppen funnits en rimlig uppslutning bakom projektet och dess idé och att de ansvariga överlag anser att BAS utgjort en viktig och relevant insats för verksamheterna.

Intrycket är dock att Arbetsförmedlingens organisation i sin helhet, och ansvariga chefer på myndigheten, bedömt att projektet inte varit prioriterat med hänsyn till myndighetens grunduppdrag.

Grundprinciperna för Trelleborgs arbetsmarknadsmodell benämns 85/15-principen. Denna innebär att den uppskattade andel på cirka 85 procent som är registrerade på Arbetsmarknadsförvaltningen utgörs av personer som kan ta ett arbete och som är hjälpta av en arbetsmarknadsplanering. Resterande 15 procent är sådana som inte kan jobba på grund av exempelvis sociala problem eller ett missbruk. Verksamheten organiseras och designas utifrån behov i den grupp av individer som utgör de 85 procenten och fokuserar inte på och avsätter inte resurser för att arbeta med de individer som ingår i de 15 procenten, alltså "undantagen".

Enhetschefen på Arbetsmarknadsförvaltningen delprocess Insats understryker, inom ramen för slututvärderingsinsatserna, att projektet BAS visat att gruppen individer med beroendeproblematik som avslutat behandling bör betraktas som vilka arbetslösa som helst, med behov som i likhet med de övriga personer i "85-procentgruppen" kan åtgärdas genom framförallt snabba och individuellt utformade arbetsplatsbaserade insatser direkt efter konstaterad nykterhet:

"...//,,Vi bedömer att stödet till personer med missbruksproblem kan erbjudas inom ramen för de ordinarie arbetsmarknadsinsatserna".

Målgruppen individer med beroendeproblematik utgör en relativt begränsad andel av den grupp som i sin helhet är mottagare av kommunens arbetsmarknadsinsatser och vårt intryck är att det inte finns särskilda skäl, incitament eller förutsättningar att avsätta/frigöra kompletterande ekonomiska resurser efter projektslut för att arbeta med målgruppen.

Det är dock positivt att processen under projektet resulterat i en fortsatt samsyn mellan Socialförvaltningen och Arbetsmarknadsförvaltningen att det, inom ramen för ordinarie verksamhet, finns fortsatta skäl att stödja individen under en övergångsperiod från aktiv behandling till aktiv arbetsmarknadsplanering.

Framförallt är det positivt, vilket diskuteras närmare i andra delar av rapporten, att det uttalade behovet av stöd för individer med missbruksproblematik lett fram till att Arbetsmarknadsförvaltningen lyft målgruppen i organisationens verksamhetsplanering. Det har påbörjats ett arbete att efter avslutat projekt anpassa ordinarie insatser utifrån de framgångsfaktorer som identifierats inom ramen för projektet BAS:

"De behov som BAS byggt på har nu lett fram till att vi gemensamt utifrån resultaten i projektet ska utveckla samverkan för att kunna ge ett individuellt anpassat stöd till BAS deltagare inom ramen för vår ordinarie verksamhet".

4.2 Engagerad projektledning, ändamålsenligt sammansatt styrgrupp men behov av en fortsatt myndighetsövergripande ledningsstruktur

Vår bedömning är att BAS personalresurser legat i linje med Trelleborg Kommuns ansökan till den sociala investeringsfonden och att projektet sammantaget har haft tillräckligt med ekonomisk och personell kapacitet för att samordna och administrera satsningen.

Vi menar att de avsatta resurserna i BAS överlag varit tillräckliga och funktionella för att insatserna i projektet kunnat genomföras enligt plan och att det i projektorganisationen för BAS funnits ett fungerande styr- och uppföljningssystem för projektets budget.

De studier och utvärderingar som gjorts av den typ av utvecklings- och samverkansprojekt som BAS representerar visar att projektens organisering har stor betydelse för både genomförandet och möjligheterna att skapa ett långsiktigt hållbart utvecklingsarbete. Ett sätt att organisera ett projekt

som enligt flera studier ger resultat och långsiktigt hållbara effekter är att tillsätta funktioner och roller som bygger på att det finns en aktiv ägare, en professionell och engagerad styrgrupp samt en kompetent projektledning.

Tanken bakom Trelleborgs kommuns sociala investeringsfond är att projekten ska ge utrymme för nyskapande och experimenterande verksamheter som ska kunna gå utöver reguljär verksamhet men samtidigt integreras i ordinarie organisationer efter projektslut.

De principer och kriterier som gäller för Trelleborgs kommuns sociala investeringsfond antyder att kommunen genom finansiering av insatser eftersträvar långsiktighet. I detta avseende har vi kunnat se att projektet BAS utgör en fortsättning utifrån ett tidigare projekt med samma målgrupp. Det är dock, med stöd från de intervjuer som genomförts, svårt att se att det i BAS skett en utveckling eller påbyggbar kunskap från det tidigare projektet med samma målgrupp.

Styrgruppen i BAS har dock, i likhet med det tidigare genomförda projektet, haft en ändamålsenlig representation med företrädare från båda de berörda förvaltningarna samt Arbetsförmedlingen. Genom den breda organisations- och myndighetsövergripande samverkan som funnits i styrgruppen har det organisatoriskt funnits förutsättningar för resultat av BAS i form av utvecklingen av mer strukturella och långsiktiga förändringar när det gäller samarbetet kring personer med missbruksproblematik.

Dessutom är det enligt olika studier en betydande faktor för resultatet av samverkan att det i den samverkande gruppen, i linje med projektet BAS, finns en representativitet från alla de verksamheter som påverkas av projektet.

Samtidigt visar utvärderingen att styrgruppens strategiska roll varit relativt svag under processen och att de diskussioner som rört mer strategiska frågor kring hur resultaten kan tas om hand och bli till långsiktigt hållbara effekter skett i separata samtal mellan ansvariga för Arbetsmarknadsförvaltningens delprocess Insats och Socialförvaltningens beroende- och vuxnenhet framförallt under projektets avslutande del. Vi menar därför att det tillsammans med Arbetsförmedlingen finns behov av fortsatta diskussioner kring behovet av en organisations- och myndighetsövergripande ledningsstruktur som kan fortsätta driva frågan.

Den ansvariga projektsekreteraren i BAS har, vilket vi anser varit en avgörande framgångsfaktor för BAS mervärde på deltagarnivå, arbetat engagerat för att kunna möta varje enskild deltagares individuella behov och önskemål.

Projektsekreteraren har gradvis arbetat med att förankra projektets insatser på Arbetsmarknadsförvaltningen och att involvera arbetsmarknadssekreterare i verksamheten. På detta sätt har projektet i ökad utsträckning, under projektets gång, kopplats till Arbetsmarknadsförvaltningens grundorganisation.

En problematik för processen i BAS har dock förorsakats av de personalförändringar som skett inom beroende- och vuxnenheten, som bl a inneburit att ansvarig socialsekreterare bytts ut vid ett par tillfällen och ersatts med andra personer. Arbetsförmedlingens organisationsförändringar under 2016 och 2017 har också varit en bidragande orsak till att myndigheten haft en bristande representation i projektet på strategisk ledningsnivå.

4.3 Insatser i relation till resultat på deltagarnivå

BAS genomförda insatser gentemot projektets deltagare ligger i inriktning i linje med Arbetsmarknads- och Socialförvaltningens ansökan till Trelleborgs kommuns sociala investeringsfond.

Totalt har uppstartsmöten genomförts med 53 personer i målgruppen vilket innebär att det i projektet varit något lägre inflöde av deltagare än förväntat. 6 personer som varit på uppstartssamtal har aldrig påbörjat projektet vilket medfört att sammanlagt 47 personer varit aktiva i BAS.

En anledning till det periodvis begränsade inflödet av deltagare är att färre personer genomförde beroendebehandling under 2016 i relation till föregående år vilket minskat rekryteringsunderlaget för BAS. Intrycket är dock att en ytterligare orsak till svårigheterna att rekrytera deltagare är att det på handläggarnivå på beroende- och vuxenenheten, möjligen på grund av de personalbyten som skett under projektperioden, funnits delvis varierande syn på projektet och vem som bör utgöra målgrupp för satsningen.

Insatserna har för den enskilde deltagaren i BAS inletts med arbetsmarknadsinformation och individuella kartläggningssamtal. Efter introduktionsperioden har ett flertal av deltagarna, 41 av de 47 (87 %) gått in i en (i vissa fall flera) individuellt skräddarsydd praktik/ arbetsträning. Praktikplatserna har haft en stor bredd med fokus på arbetsträning och längden på praktiken, som i viss utsträckning fortlöpande följts upp av arbetsmarknadssekreteraren, har varit individanpassad.

Under praktikperioden har berörda parter inom projektet arbetat med att upprätta en planering som ska kunna träda i kraft direkt efter praktikperiodens slut där alternativ kunnat vara ytterligare praktik, deltagande i någon av Arbetsförmedlingens insatser eller ingång i reguljära studier.

Av de 47 personer som medverkat i projektet har 22 personer (47 %) avslutats till arbete/studier eller annan egen försörjning (21 till arbete och 1 till studier). 22 personer har av olika anledningar avslutats i projektet p g a återfall, bruten planering eller annan orsak som gjort att de inte kunnat delta i projektet.

De deltagare som avslutat sin medverkan i projektet av annan anledning än arbete har återgått till planering med beroendeenheten utan aktiv planering med Arbetsförmedlingen. Detta då verksamheten valt att fortsätta arbeta med de inskrivna tills alla samverkansparter tillsammans uppnått ett positivt resultat, med undantag för de deltagare som avslutar på grund av återfall i missbruket

4.3.1 En kombination av en arbetsförberedande träningsmodell och en sysselsättningsfrämjande insats

De modeller som finns för målgruppen missbrukare av alkohol och narkotika med svag arbetsmarknadsanknytning innebär i stora drag arbetsförberedande träningsmodeller eller sysselsättningsfrämjande insatser.

Arbetsförberedande träningsmodeller är primärt utformade för att öka deltagarnas anställningsbarhet genom att förmedla kunskaper och praktiska färdigheter som behövs för anställning inom ett visst yrke eller bransch. Åtgärderna kan utöver specifik yrkesträning även inbegripa ett vitt spektra av insatser som jobbsökarstrategier samt insatser för ökad självkänsla och motivation.

Modellen föreskriver en gradvis introduktion till arbetsmarknaden, vilket skiljer den från sysselsättningsfrämjande insatser i form av individanpassat stöd till arbete (IPS) dit även supported employment ingår. Modellen riktar sig till personer som är motiverade att arbeta. Utgångspunkten för IPS-modellen är ett avlönat arbete på vanliga arbetsplatser med tillgång till kontinuerligt stöd och service. Stödet kan omfatta exempelvis jobbcoacher, arbetsplatsförlagd handledning och olika typer av mentorprogram.

Modellen kännetecknas av att målet med deltagande är en avlönad anställning på den reguljära arbetsmarknaden, att processen med att söka arbete inleds direkt, i stället för att individen först genomgår arbetsmarknadsutbildning och att en arbetslivsinriktad rehabilitering skräddarsys efter den enskildes önskemål och val och att arbetsrehabiliteringen är en central komponent i

behandlingen. Om andra vårdbehov finns integreras de i IPS-modellen och stödet är individanpassat och fortsätter så länge det behövs.

Ett flertal studier som genomförts kring målgruppen missbrukare eller beroende av alkohol och narkotika med svag arbetsmarknadsanknytning visar, i linje med de slutsatser som redovisas i Arbetsmarknads- och Socialförvaltningens ansökan till den sociala investeringsfonden, att olika modeller av sedvanliga arbetsförberedande träningsinsatser har visat sig vara mindre effektiva jämfört med supported employment (inklusive IPS) när det gäller att skaffa ett arbete på den öppna arbetsmarknaden. Det vetenskapliga underlaget för effekterna av supported employment i jämförelse med annan arbetslivsinriktad rehabilitering är dock begränsat för samtliga effektmått.

Vi menar att BAS omfattat insatser från båda av ovanstående modeller och i realiteten en kombination av en arbetsförberedande träningsmodell och en sysselsättningsfrämjande insats och följaktligen modeller som enligt studier har visat bidra till varierande resultat för målgruppens möjligheter att ta sig ut på arbetsmarknaden.

4.3.2 BAS har skapat ett mervärde i arbetet med målgruppen med missbruksproblematik

Vi menar, trots att BAS byggt på modeller som visar på varierande resultat för målgruppens möjligheter att ta sig ut på arbetsmarknaden, skapat ett tydligt mervärde i relation till ordinarie arbetsmarknadsinsatser för personer med missbruksproblem. Projektet har lett till förutsättningar och resurser att i samverkan pröva och testa insatser, metoder och förhållningssätt för projektets målgrupp som ligger utanför vad traditionella arbetsmarknadsinsatser i Trelleborgs kommun har möjlighet att göra.

Projektet har bidragit till att individens övergångsperiod från aktiv behandling till aktiv arbetsmarknadsplanering kunnat göras mer effektiv. Vi menar också att resultatet av satsningen på deltagarnivå får anses som mycket bra med tanke på målgruppens förutsättningar.

Enligt diagram 1 anser i princip samtliga av de deltagare i BAS som medverkat i en enkätundersökning att det stöd de fått i projektet varit mycket eller ganska bra.

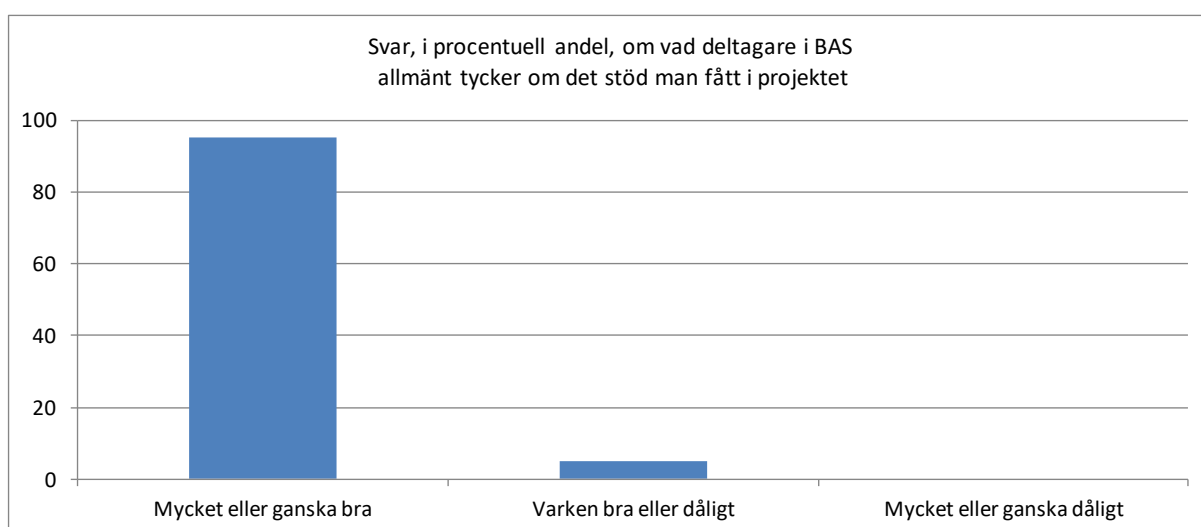

Diagram 1: Svar, i procentuell andel, om vad deltagare i BAS allmänt tycker om det stöd man fått i projektet.

Vår bedömning är att BAS, på ett tydligt sätt, har bidragit till att stödja individer i målgruppen med en svag ställning på arbetsmarknaden. De framgångsfaktorer på individnivå som vi menar är de viktigaste är:

- Tillräckliga resurser för att stödja individen i en "övergång".
- Deltagarna har fått stöd av en och samma person.
- Individanpassat förhållningssätt.
- Resultat från behandling har kopplats ihop med en arbetsplatsförlagd arbetsmarknadsplanering.
- Stöd som svarar mot mångskiftande behov.

BAS har bidragit till förutsättningar att arbeta på ett mer individanpassat och resursintensivt förhållningssätt med målgruppen med mål att deltagarna ska få ta del av arbetsplatsförlagda insatser som ska stämma överens med egna behov och önskemål.

Inom projektet BAS har de personer deltagit som nyligen avslutat en behandling och i vissa undantagsfall varit i slutskedet av en sådan. Behandlingsperioderna varierar i längd men det rör sig vanligtvis om några månader. Under behandlingen har man byggt upp fasta rutiner och i princip arbetat heltid med att lära sig att hantera sitt beroende.

I övergången till arbetsmarknadsinsatser inom ramen för BAS har den tid som projektsekreteraren har haft att lägga på den enskilde deltagaren utgjort en potentiellt viktig och kanske helt avgörande framgångsfaktor eftersom målgruppen kräver fortsatt strukturerade och mer frekventa insatser än vad som är möjligt inom ramen för ordinarie arbetsmarknadsverksamhet.

De deltagare som intervjuats som grund för utvärderingen uttrycker att BAS erbjudit målgruppen insatser som gruppen inte har möjlighet att få på något annat håll i kommunen. Deltagarna lyfter framförallt fram att insatserna i BAS anpassats utifrån de egna individuella och speciella behoven man har när man precis avslutat en missbruksbehandling:

"På BAS får jag det där lilla extra som jag inte fått på något annat ställe tidigare".

*"De praktikplatser jag fått har anpassats till vad jag vill ha och vad jag är intresserad av.
Stödet från projektledaren har varit otroligt bra."*

Många deltagare poängterar vikten av att den ansvariga för projektets insatser varit tillgänglig och att man fått möjlighet att få ett extra och mer intensivt stöd som man upplever att man inte fått tillgång till i andra insatser man medverkat i. Det handlar om mer frekventa insatser för var och en av deltagarna kring uppföljning, motivationskapande insatser och "icke jobbrelaterade" insatser i form stödinsatser kring deltagarnas sociala och psykosociala förhållanden:

"Vi som har missbruk behöver något annat än de andra får, annars funkar det inte för oss. Vi måste ha uppföljning, någon som ligger på, annars blir det inte hållbara lösningar".

Vi menar att målgruppens förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden har underlättats i projektet genom att deltagarna fått stöd av en och samma person som har haft kännedom om såväl arbetsmarknaden som beroendeproblematiken. Dessa delar i kombination med att kontakten med BAS projektansvarig har varit såväl lättillgänglig som frekvent utgör också viktiga framgångsfaktorer.

Det har också varit mycket positivt att BAS möjliggjort att resultat från behandling kunnat kopplas ihop med en fokuserad arbetsplatsförlagd arbetsmarknadsplanering vilket inneburit att en grupp

som traditionellt befinner sig i ett starkt utanförskap fått ytterligare möjligheter att komma in i samhället via en etablering på arbetsmarknaden.

Personer som varit aktuella för projektet har haft en relativt kort period av drogfrihet, vilket i kombination med en vanligtvis begränsad arbetslivserfarenhet gör att det funnits ett stort behov av arbetsträningsplatser som ett första steg för att kunna komma ut på arbetsmarknaden.

Samarbetet i projektet har också möjliggjort att insatserna kunnat baseras på en relativt bred verktygslåda av metoder som i stort tycks svara mot de mångskiftande behov som finns bland deltagarna och att individens övergångsperiod från aktiv behandling till aktiv arbetsmarknadsplanering kunnat göras mer effektiv:

”Jag hade inte fått samma stöd på AF, här kan jag träffa någon som lyssnar på mig, Projektet ger mig det jag behöver och sätter samtidigt lite press på mig om jag uteblir...//...tycker dessutom att jag blivit erbjuden praktik ganska snabbt.”

I dessa delar har det varit positivt att arbetsgivaren, utifrån en överenskommelse med arbetstagaren, fått en presentation av den tänkta arbetstagaren inklusive de beroendeproblem som deltagaren har. Projektets egna erfarenheter är att goda arbetsgivarkontakter med det lokala näringslivet är avgörande för målgruppen då det ofta krävs en personlig kontakt med både deltagare och arbetsgivare. Resultaten av projektet visar att det är viktigt att det i kontakten med arbetsgivare finns en tydlighet kring förhållanden som rör individens situation och behov.

Uppföljningen på praktikplatserna har också varit en central del och viktig framgångsfaktor och visar på vikten av att uppföljningen bör göras av en och samma person över tid - inledningsvis tät för att sedan successivt glesas ut. I dessa delar är det möjligt att projektet i ökad utsträckning kunnat fungera som stöd både för arbetsgivaren och för arbetstagaren.

En avslutande aspekt hänger samman med behovet av en längre uppföljningsperiod än vad som är fallet för den ”traditionella” deltagaren på enheten för arbete och utbildning. Relativt många av deltagarna har kommit i arbete. Detta är självklart mycket positivt såväl om det handlar om arbeten på den reguljära arbetsmarknaden, tillfälliga anställningar eller anställningar med lönestöd.

Med hänsyn till deltagargruppens bakgrund med missbruksproblem verkar det dock vara för tidigt att avsluta den enskildes inskrivning på Arbetsmarknadsförvaltningen efter tre månader av självförsörjning med tanke på målgruppens svårigheter att inte bara få ett arbete utan framförallt att långsiktigt kunna behålla ett. Förhållanden kan innebära att deltagare tillfälligt skrivs ut för att senare komma tillbaka. Enhetschefen bör beroende- och vuxenheten poängterar att:

”Det krävs en mer långsiktig planering – det går inte att släppa individer i denna gruppen efter 3 månader, det är alldeles för tidigt”.

Projektets deltagare lyfter också fram behovet av att inte avsluta stödet och kontakten för tidigt:

”Jag tycker att man borde fortsatt kontakt tills man har fått ett ”riktigt jobb” med kontrakt och att man inte avslutar kontakten och hjälpen bara för att man har fått en praktikplats...//...”

Många ungdomar har varit aktuella i satsningen och här har projektet sett en ofta komplex och outredd problembild, i kombination med brist på arbetslivserfarenhet. Dessutom upplevs personer i

målgruppen under 25 år generellt ha en mindre stabil nykterhet, det vill säga att andelen som tar återfall är markant högre än bland de äldre.

För de något äldre har projektet ofta sett en situation med barn som har särskilda behov, vilket lett till svårigheter för den enskilde att anpassa sig till arbetsplatsens rutiner. För några deltagare har det dessutom fysiska och psykiska arbetshinder synliggjorts i samband med arbetsträning.

Med hänsyn till ovanstående menar vi, i linje med projektets egna erfarenheter, att behovet av långsiktiga planeringar och uthållighet är stort för att nå fram till positiva resultat. Ibland har projektet visat att det kan gå för snabbt deltagaren att komma ut på arbetsmarknaden och en framgångsfaktor har visat sig vara att "skynda långsamt".

4.4 Finns en modell att implementera i ordinarie verksamhet men krävs ett fortsatt utvecklingsarbete

Arbetsmarknadsförvaltningen och Socialförvaltningens beroende- och vuxenenhet tilldelades medel från den sociala investeringsfonden för att utveckla samarbetet och koordinationen kring de personer som är aktuella inom båda organisationer. Syftet med den sociala investeringsfonden är att finansiera nya metoder och arbetssätt att arbeta med förebyggande arbete för att bryta negativa trender och därigenom minska kommunens kostnader för tänkt målgrupp.

BAS projekt mål är att det efter projektet ska finnas en utarbetad metod för kommunal samverkan kring gemensamma ärenden med beroendeproblematik. Projektet ska skapa en modell för samverkan mellan arbetsmarknads- och socialnämndernas verksamheter, en modell som framöver ska kunna rymmas inom reguljär verksamhet.

Vi menar att det under projektets gång identifierats gemensamma utmaningar och hinder som i sig kan ge öppningar för vidare samarbete. Vi anser också att det i projektet kunnat identifieras ett antal framgångsfaktorer som kan tjäna modell för en fortsatt samverkan mellan arbetsmarknads- och socialnämndernas verksamheter. En modell för att arbeta med gruppen med missbruksproblematik som framöver kan rymmas inom reguljär verksamhet.

Det är positivt att ansvariga från Arbetsmarknadsförvaltningen och Socialförvaltningens beroende- och vuxenenhet utvecklat förslag på en metod för kommunal samverkan kring gemensamma ärenden med beroendeproblematik och en modell för samverkan mellan arbetsmarknads- och socialnämndernas verksamheter som framöver ska kunna rymmas inom reguljär verksamhet.

Framförallt är det positivt att det uttalade behovet av stöd för individer med missbruksproblematik lett fram till att Arbetsmarknadsförvaltningen lyft in målgruppen i organisationens verksamhetsplanering och att det påbörjats ett arbete att anpassa ordinarie insatser utifrån de framgångsfaktorer som identifierats inom ramen för projektet BAS:

Samtidigt menar vi, med utgångspunkt från de framgångsfaktorer som kunnat identifieras i BAS, att det kan bli svårt att implementera samtliga insatser och metoder eftersom BAS visat att det krävs extra resurser under individens övergångsperiod från aktiv behandling till aktiv arbetsmarknadsplanering som sannolikt inte finns inom ramen för ordinarie verksamhet.

I det fortsatta arbetet runt målgruppen menar vi att det är viktigt att övergången mellan behandling till aktiv arbetsmarknadsplanering görs så kort och effektiv som möjligt genom tydliga och formaliserade rutiner för "överlämning", fasta och överenskomna tidpunkter för överlämning samt tydliga riktlinjer för vilken/vilka handläggare i respektive organisation som ansvarar för processen.

Framförallt handlar det om att underlätta målgruppens förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden genom att i så stor utsträckning som möjligt säkerställa att den enskilde får stöd av en och samma person/ arbetsmarknadssekreterare med kännedom om såväl arbetsmarknaden som hur beroendeproblematik kan påverka individens förutsättningar att få och behålla ett arbete.

Det handlar om att skapa resurser och utrymme för den enskilda arbetssekreteraren att kunna sätta sig in i den enskildas specifika behov och att underlätta målgruppens förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden genom att göra den enskildes kontakter med arbetsmarknadsförvaltningen såväl lättillgängliga som tillräckligt frekventa.

Vi menar också att det är viktigt att skapa rutiner och policys för om, och i så fall hur, personalen ska ta förnyad kontakt/"ligga på" om den enskilde inte dyker upp på överenskomna möten - samordna rutiner och policys i relation till andra målgrupper som grund för om målgruppen med missbruksproblematik kan/bör få utvidgat stöd.

Frågan ska ses mot bakgrund av att projektet har visat att det i övergången till arbetsmarknadsinsatser inom ramen för BAS utgör den tid som projektassistenten haft att lägga på den enskilde deltagaren en potentiellt viktig och kanske helt avgörande framgångsfaktor eftersom målgruppen kräver fortsatt strukturerade och mer frekventa insatser än vad som bedömts vara möjligt inom ramen för ordinarie arbetsmarknadsverksamhet.

Det handlar om att säkerställa att insatserna, i likhet med under projektet, bygger på en bred verktyglåda av metoder som svarar mot de mångskiftande behov som finns bland deltagarna inklusive insatser och metoder som rör motivationskapande insatser och "icke jobbrelaterade" insatser i form stödinsatser utifrån deltagarnas sociala och psykosociala förhållanden.

Det handlar också om att fortsätta kompensera deltagare med dålig förankring på arbetsmarknaden och brist på personliga nätverk med kontakter med arbetsgivare via arbetsplatsförlagda insatser. En viktig faktor är att möjliggöra att arbetsgivaren, utifrån en överenskommelse med arbetstagaren, får en presentation av den tänkta arbetstagaren som också omfattar de beroendeproblem som deltagaren har.

Slutligen anser vi också att det finns behov av att bevara en mötesstruktur från projektperioden och på så sätt förlänga samverkan mellan olika huvudmän, inklusive Arbetsförmedlingen, som systematiskt kan dokumenteras som grund för en organisationsövergripande samverkan. Det handlar om att möjliggöra en fortsatt samverkan med Arbetsförmedlingen i individrelaterade ärenden men också en fortsatt samverkan med boendestödjarna för att säkerställa att det finns tillräckligt med resurser och stöd runt den enskilde.

4.5 Uppföljning av effekter på samhällets kostnader

Sociala investeringar som exempelvis de som finansieras via Trelleborg kommuns sociala investeringsfond syftar till att möjliggöra uppföljning av de långsiktiga effekterna av en insats och analysera om och hur en tidig insats lönar sig på sikt i form av minskat mänskligt lidande och minskade samhällskostnader.

För att göra en samhällsekonomisk analys av BAS insatser behöver man effektsamband, det vill säga orsakssamband som visar hur relevanta utfallsvariabler påverkas av projektets stöd. Eftersom kunskap om orsakssamband hämtas från effektstudier, till exempel effektutvärderingar och då kvaliteten på sådana samband ofta har avgörande betydelse för vilka slutsatser som kan dras bör

Trelleborgs kommun undersöka möjligheterna att genomföra undersökningar som kan visa samband som visar kausal effekt, som alltså inte bara grundas på korrelation.

Vi efterlyser ett nationellt samordnat system för att utvärdera effekterna av sociala investeringsfonder och menar att det är märkligt att metoden för att utforma och utvärdera sociala investeringsfonder är så svagt utvecklad. Dessutom behövs riktlinjer för hur de långsiktiga besparingar som investeringarna leder till ska återföras till fonden. Exempelvis har inga nationella myndigheter hittills intresserat sig för hur samhällsekonomiska analyser ska göras av utvecklingsprojekt trots att motsvarande riktlinjer och kunskapsunderlag finns på flera andra områden.

5. PROJEKTETS STYRKOR OCH SVAGHETER

I detta avslutande kapitel berörs framgångsfaktorer och vad som har fungerat bra samt hinder och vad som har fungerat mindre bra. Detta görs som ett sätt att ge en förklaring till uppvisade resultat.

Styrkor och framgångsfaktorer:

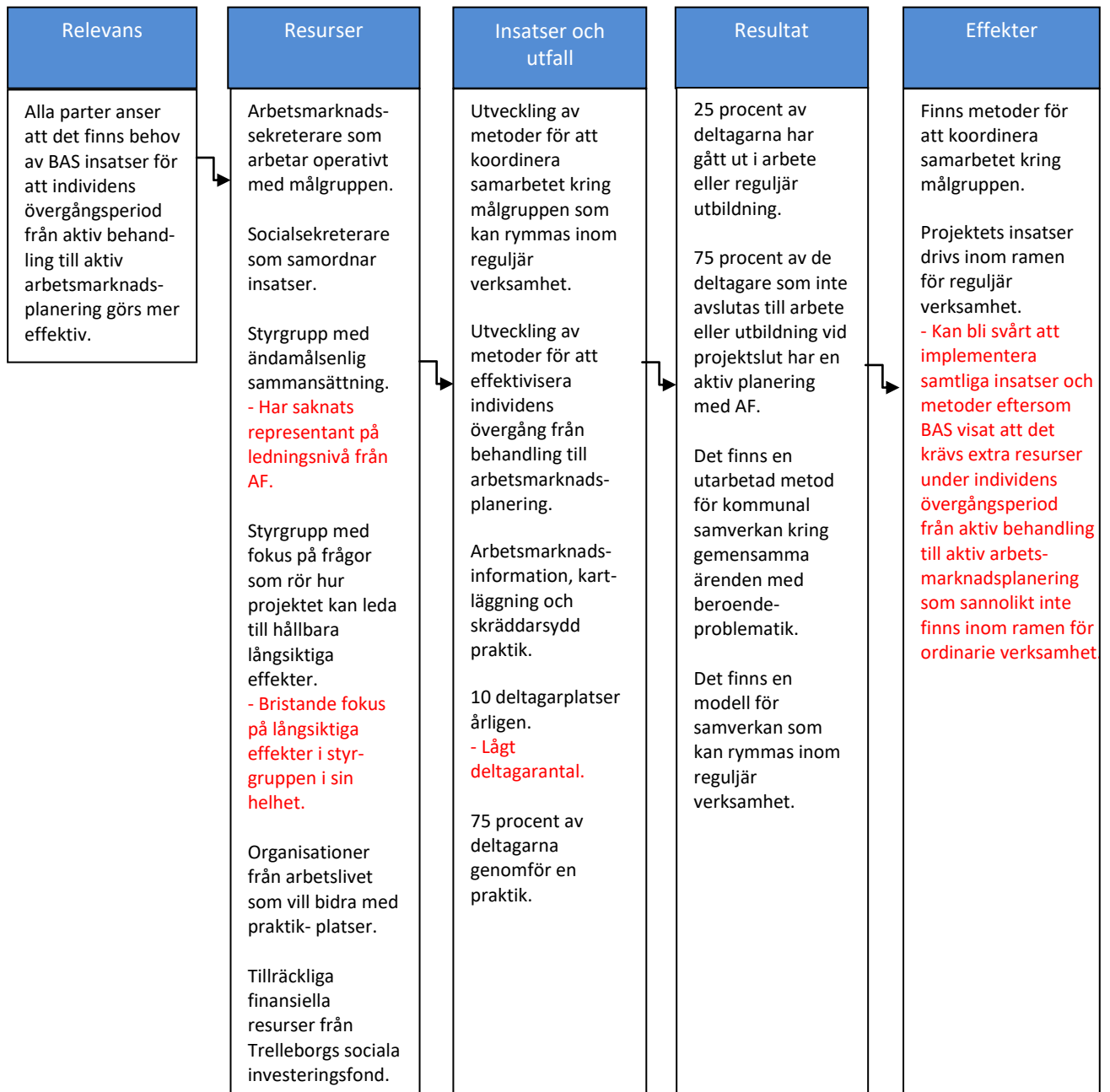
- Projektet har skapat ett mervärde i relation till ordinarie arbetsmarknadsinsatser för personer med missbruksproblem genom att det underlättat ett samarbete över förvaltnings- och myndighetsgränser.
- Projektet har bidragit till att synliggöra metoder som kan göra individens övergångsperiod från aktiv behandling till aktiv arbetsmarknadsplanering mer effektiv. Det handlar om:
 - Tillräckliga resurser för att stödja individen i en "övergång".
 - Deltagarna har fått stöd av en och samma person.
 - Individanpassat förhållningssätt.
 - Resultat från behandling har kopplats ihop med en arbetsplatsförlagd arbetsmarknadsplanering.
 - Stöd som svarar mot mångskiftande behov.
- BAS har bidragit till förutsättningar att arbeta på ett mer individanpassat och resursintensivt förhållningssätt med målgruppen med mål att deltagarna ska få ta del av arbetsplatsförlagda insatser som ska stämma överens med egna behov och önskemål.
- Projektet har kompenserat deltagare med dålig förankring på arbetsmarknaden och brist på personliga nätverk med kontakter med arbetsgivare via arbetsplatsförlagda insatser.
- Det uttalade behovet av stöd för individer med missbruksproblematik har lett fram till att Arbetsmarknadsförvaltningen lyft in målgruppen i organisationens verksamhetsplanering och det har påbörjats ett arbete att anpassa ordinarie insatser utifrån de framgångsfaktorer som identifierats inom ramen för projektet BAS.

Svagheter och hinder:

- Kan bli svårt att implementera samtliga insatser och metoder eftersom BAS visat att det krävs extra resurser under individens övergångsperiod från aktiv behandling till aktiv arbetsmarknadsplanering som sannolikt inte finns inom ramen för ordinarie verksamhet.
- Styrgruppens strategiska roll har varit svag under processen.
- Arbetsförmedlingens organisation i sin helhet, och ansvariga chefer på myndigheten, har bedömt att projektet inte varit prioriterat med hänsyn till myndighetens grunduppdrag.
- För att göra en samhällsekonomisk analys av BAS insatser behöver man effektsamband, det vill säga orsakssamband som visar hur relevanta utfallsvariabler påverkas av projektets stöd. Eftersom kunskap om orsakssamband hämtas från effektstudier, till exempel effektutvärderingar och då kvaliteten på sådana samband ofta har avgörande betydelse för vilka slutsatser som kan dras bör Trelleborgs kommun undersöka möjligheterna att genomföra undersökningar som kan visa samband som visar kausal effekt, som alltså inte bara grundas på korrelation.

5.1 BAS utifrån förändringsteorin

För att ge en översiktlig bild av hur hindrande faktorer påverkat möjligheten till att projektet BAS ska nå mål/resultat och effekter har vi använt oss av förändringsteorin. I figuren nedan vi med röd text lagt in faktorer som på något sätt utgjort hinder eller sådant som inte fallit ut som det var tänkt.

5.2 Rekommendationer inför implementering i ordinarie verksamhet

Nedan redogörs för våra rekommendationer till projektet BAS för att implementera resultaten i ordinarie verksamhet:

- Skapa formaliserade rutiner för "överlämning", överenskomna tidpunkter för överlämning samt riktlinjer för vilken handläggare i respektive organisation som ansvarar för processen.
- Säkerställa att den enskilde får stöd av en och samma person/ arbetsmarknadssekreterare.
- Göra den enskildes kontakter med arbetsmarknadsförvaltningen såväl lättillgängliga som tillräckligt frekventa.
- Skapa resurser och utrymme för den enskilda arbetssekreteraren att kunna sätta sig in i den enskildes specifika behov.
- Skapa rutiner och policys för om, och i så fall hur, personalen ska ta förnyad kontakt/"ligga på" om den enskilde inte dyker upp på överenskomna möten.
- Säkerställa att insatserna bygger på en bred verktygslåda av metoder som svarar mot de mångskiftande behov som finns bland deltagarna.
- Garantera täta uppföljningar av praktikplatserna.
- Möjliggöra en fortsatt samverkan med Arbetsförmedlingen i individrelaterade ärenden.
- Möjliggöra en fortsatt samverkan med boendestödjarna för att säkerställa att det finns tillräckligt med resurser och stöd runt den enskilde.

BILAGA

Resultat av enkätundersökning för deltagare i BAS. Resultaten redovisas i procentuell andel och baseras på svar från 27 deltagare.

1. Jag har tidigare arbetslivserfarenhet:

Ja (79)

Nej 21)

3. Tror du att projektet BAS har ökat dina möjligheter att få ett jobb?

Ja (82)

Kanske (18)

Nej

4. Tycker du att projektet gett dig bra kontakter med arbetsgivare?

Ja (79)

Nej (21)

5. Hur tycker du att projektet lyckats med att öka din motivation att få ett arbete?

Mycket bra (38)

Ganska bra (44)

Varken bra eller dåligt (18)

Ganska dåligt

Mycket dåligt

6. Hur tycker du att projektet lyckats med att få dig att känna dig positiv inför framtiden?

Mycket bra (38)

Ganska bra 44)

Varken bra eller dåligt (18)

Ganska dåligt

Mycket dåligt

7. Vad tycker du allmänt om det stöd du fått i projektet?

Mycket bra (65)

Ganska bra (30)

Varken bra eller dåligt (5)

Ganska dåligt

Mycket dåligt